

คุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ
ในองค์กรยุคดิจิทัล

Moral and Ethics for School Administrators for Excellence in
Organizations in the Digital Age

พระครูชัยรัตน์นาคร

Phrakruchairattanakorn

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Educational Administration, Mahamakut Buddhist University, Roi-Et Campus

E-mail: johnnnnny_2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Era) ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นไปอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะยุคดิจิทัลเป็นยุคที่ทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่รวดเร็ว ทุกที่และทุกเวลา ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวความคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในการบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารนำเอาหลักธรรมมาใช้ในสถานศึกษา ควบคู่กับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาทั้งหลาย ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารองค์การในยุคการแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่สำคัญคือวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์เป็นอันดับหนึ่ง ต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อนำสถานศึกษาสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรมจริยธรรมนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง มองกาลไกล หมั่นสอดส่องดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอหน้ากัน ต้องเป็นผู้ไม่เอินเอียง และที่สำคัญต้องมีกัลยาณมิตรธรรม คือความเป็นมิตรแท้ ทั้งต่อคณะผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่าย กล่าวคือจะต้องเป็นผู้เป็นที่รัก น่าเคารพ ยกย่อง เป็นต้น จึงจะทำงานด้วยกันได้อย่างสะดวก ตลอดจนทำให้งานด้านการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

คำสำคัญ: คุณธรรม, จริยธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, ความเป็นเลิศ, ยุคดิจิทัล

Abstract

When stepping into the digital era (Dia Er), everything changes quickly and efficiently. A leap forward, digital technology has created a new lifestyle. both in economic and political society and has a huge impact on the management of educational institutions Because the digital era is an era where Everyone has access to technology that speeds up communication. transmission of various knowledge existing in society, whether it is news Images or vitae are fast everywhere and at any time. Therefore, education administrators need to change their attitudes and ideas of management to keep up. to the changing situation in the administration of the educational institution school administrators must have morals and ethics the administrators applied the Dharma principles in the educational institutions along with the management of all educational resources. School administrators who will succeed in to manage an organization in a competitive era, it is necessary to have important attributes, namely vision and School administrators with morals and ethics Must be a person who has a wide mind, looks far and wide, constantly scrutinizing the happiness of those who command equally. must be unbiased and, most importantly, have good morals is true friendship both to the management team and all personnel That is, one must be loved, respected, honored, etc. to work together easily. as well as to make the management work more efficient and effective.

Keywords: Morality, Ethics, School Administrators, Excellence, Digital Age

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นโลกยุคดิจิทัล (Digital Era) ที่ไร้พรมแดน ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมดำเนินไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการที่ดีเพื่อเตรียมพร้อมรองรับความเปลี่ยนแปลงของ

ประเทศทุก ๆ ด้าน (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2559: 6) ในขณะที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลให้วิธีการทำงานของผู้คนต้องเปลี่ยนไป จึงทำให้สถานศึกษาก็ต้องมองไปข้างหน้า เพราะการจัดการศึกษาที่มีมาแต่เดิมอาจจะตอบโจทย์โลกแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันไม่ได้อีกต่อไป อีกทั้งหลักสูตรการศึกษาที่สถาบันการศึกษามีอยู่แต่เดิมมานาน ก็อาจจะก้าวตามความเปลี่ยนแปลงไม่ทัน ประกอบกับความรู้ความสามารถของอาชีพบางสาขานั้น กลับไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไป ความท้าทายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งต้องตื่นตัวในเชิงรุก (พรวิทย์ พชรินทร์ตะนกุล, 2562: 5)

ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีการสื่อสาร ช่วยให้ผู้เรียนรับสารครั้งละเป็นจำนวนมาก อย่างก้าวกระโดด อีกทั้งไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีผลทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้ รูปแบบใหม่ ๆ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ทักษะที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ยุคใหม่ นอกจากทักษะด้าน การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และทักษะในการที่จะเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในปัจจุบัน สอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา (2562: 23) ที่กล่าวว่า “การศึกษาทุกวันนี้ไม่ได้แข่งกันที่ความสำเร็จหรือความสามารถในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังแข่งขันกันด้วยการคาดการณ์อนาคตและการเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น” ซึ่งความสำเร็จหรือความสามารถที่กล่าวนั้น ในด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ พงษ์ธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2561: 28) ได้กล่าวเช่นกันว่า “การบริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง จำเป็นในการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กำลังเผชิญโลกที่มาถึงยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉม (Disruptive Change) คือ การเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง”

การปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการบริหารงานเพื่อให้องค์กรนั้นมุ่งสู่ความเป็นเลิศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะยุคดิจิทัล เพราะสามารถสร้างศรัทธา การยอมรับนับถือ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และคนในสังคม อีกทั้ง ย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชายินดีปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถ จนเกิดความสำเร็จรักใคร่ ประองตอง ผู้บริหารที่ดีควรตระหนักอยู่เสมอว่า การบริหารงานนั้น นอกจากต้องมีหลักในการทำงาน โดยยึดหลักกฎหมายระเบียบ คำสั่งธรรมเนียมและประเพณีปฏิบัติแล้ว ผู้บริหารยังต้องมีคุณธรรม ในการครองตน ครองคน และครองงาน ตามสภาพและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ

2. คุณธรรม จริยธรรม

สถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา นอกจากจะเกิดจาก ตัวครู นักเรียนวิธีการสอนแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหาร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะการบริหาร มีคุณธรรม มีจริยธรรมที่งดงามจะต้องยึดมั่นในระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจริยธรรมของครู วรียา ชินวรรณ และกรัณศุภมาศ เอ่งฉ้วน (2558) การมีคุณธรรม จริยธรรมถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะวัดลำบาก แต่ก็ยังมีส่วนสำคัญในองค์กร

ทั้งนี้ได้นำนักวิชาการได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้แตกต่างกัน รวมถึงมีหลายแนวคิดและที่สำคัญ ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคุณธรรมดังนี้

ความหมายจาก พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ว่า สภาพคุณงามความดี เราอาจกล่าวได้ว่า การที่จะวินิจฉัยว่าบุคคลใดมีคุณธรรมดีเด่มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมต้องพิจารณาโดยรวมว่าบุคคลนั้นมีอุปนิสัยและประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ดำรงตนอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมเพียงใด เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานและต่อสังคมอย่างไร และเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความถูกต้องชอบทำเพียงใด ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 15)

พูนสุข อุตม (2557: 11) คุณธรรม หมายถึง หลักของความดีงาม และความถูกต้อง ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ยุตโต) (2546: 14) ได้กล่าวว่า คุณธรรม เป็นภาพของจิตใจกล่าวคือคุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ เช่น เมตตา คือ ความรักปรารถนาดี เป็นมิตร อยากให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา คือ ความสงสารอยากช่วยเหลือผู้อื่นมีความสุข มุทิตา คือ ความพลอยยินดีพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ประสบความสำเร็จให้มีความสุขหรือก้าวหน้าในการทำสิ่งที่ดีงาม อุเบกขา คือ การวางตัววางใจเป็นกลาง เพื่อรักษาธรรมเมื่อผู้อื่นควรจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาตามเหตุและผล จาคะ คือ ความมีน้ำใจเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว

จรวพร ธรณินทร์ (2557: 12) คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมซึ่งรวมสรุปว่าเป็นสภาพคุณงามความดี

บุญเลิศ จุลเกียรติ (2557: 25) คุณธรรม หมายถึง หลักความจริงหลักการปฏิบัติ ประกอบด้วย จริยธรรมมี 2 ความหมาย คือ ความประพฤติเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ อีกนัยหนึ่งคือการรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรไม่ควรทำ

สรุปความหมายของคำว่า คุณธรรม หมายถึง ลักษณะของความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติอยู่ในกรอบที่ดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่สั่งมาทางจิตใจ

นอกจากคุณธรรมแล้ว ก็ยังมีคำว่า จริยธรรม ก็มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ต่าง ๆ กัน ซึ่งช่วยให้เข้าใจความหมายได้ดังนี้

คำว่า จริยธรรม แยกออกเป็น จริย + ธรรม ซึ่งคำว่า จริย หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายประการ เช่น คุณความดี, หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น จริยธรรม จึงมีความหมายตามตัวอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติ หรือ แนวทางของการประพฤติ (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูรธมมจิตโต), 2542: 74)

ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 123) ให้คำนิยามว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม

กิริติ บุญเจือ (2551: 3) ให้คำนิยามไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ประมวลข้อธรรมที่ทำให้คน ๆ หนึ่งหรือคนประเภทหนึ่งเป็นคนดี

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2545: 1 - 2) ให้ความหมายว่า จริยะ เป็นคำกลาง ๆ แปลว่า การดำเนินชีวิต มาจากคำว่า จร (จะระ) แปลว่า เทียวไป คือ เดินไป หรือเดินทาง แล้วทำตามหลักไวยากรณ์ให้เปลี่ยนจากตัวกริยาเป็นนาม ก็เติม อิ และ ยะ เข้าไป (จร + อิ + ญ) จร ก็เป็น จริยะ คือ การเดินทาง จริยธรรมในความหมายของพุทธศาสนากับความหมายที่ใช้อยู่มา จากบัญญัติของนักปราชญ์ชาวตะวันตกไม่เหมือนกัน จริยธรรมที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้เป็น คำศัพท์ใหม่ที่เพิ่มบัญญัติขึ้นมาประมาณ 30 กว่าปีมานี้ โดยบัญญัติให้ตรงกับคำว่า Ethic เมื่อก่อนนั้นยังไม่มีคำนี้ มักใช้คำว่าศีลธรรม ในเวลานี้คำว่า ศีลธรรม ค่อย ๆ เลือนหายไป อย่างไรก็ตามคำว่า จริยธรรมไม่ได้มีความหมายพิเศษอะไร เป็นเรื่องศีลธรรมนั่นเอง เป็นแต่เพียงได้มีผู้พยายามให้ความหมายว่าทำไมจึงเรียกจริยธรรม ทำไมไม่เรียกศีลธรรม เพราะคำว่า ศีลธรรมเป็นหลักความประพฤติดีงามที่อิงคำสอนของศาสนา ส่วนจริยธรรมเป็นหลักความประพฤติ ความดีงามที่เป็นกลางไม่อิงศาสนาใด

พูนสุข อุดม (2557: 20) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งสะท้อนคุณธรรมที่มี

จรวพร ธรณินทร์ (2557: 18) กล่าวว่า จริยธรรม คือ ความประพฤติที่เป็นธรรมชาติ เกิดจากคุณธรรมในตัวเองก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมรวมสรุปว่าเป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติ

บุญเลิศ จุลเกียรติ (2557: 27) กล่าวว่า จริยธรรม คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ทำให้มนุษย์รู้จักแยกแยะความดี ถูก ผิด ควร ไม่ควร

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การประพฤติหรือข้อปฏิบัติตนเป็นคนดี โดยใช้กฎศีลธรรมมาเป็นแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ผู้อื่น ธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น เพื่อประโยชน์สุข ของตนเอง และส่วนรวม ข้อปฏิบัติเหล่านั้นมาจากขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และปรัชญา

3. คุณธรรม จริยธรรม สำหรับผู้บริหาร ในสถานการศึกษา

3.1 ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษา

การศึกษาศีลธรรมและหลักธรรมทางศาสนาได้รับการยอมรับว่า ทุกศาสนาในโลกนี้มุ่งสอนให้ผู้นับถือเป็นคนดีด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นหลักศาสนาหรือพิธีกรรมหลักศาสนาในที่นี้จะมุ่งไปที่พระพุทธศาสนาเป็นหลัก เนื่องจากสามารถปรับใช้กับหลักการบริหารการศึกษาได้เป็นอย่างดีมนุษย์ทุกรูปนามไม่สามารถจะดำรงตนอยู่ได้แต่ลำพัง แม้จะมีกำลังในด้านต่าง ๆ มากมายก็ตามไม่ว่าจะเป็นกำลังกาย กำลังความคิด กำลังทรัพย์ หรืออื่น ๆ มนุษย์ก็ยังต้องพึ่งพาคนอื่นอยู่เสมอ เพราะไม่สามารถทำอะไรทุกอย่างได้ด้วยตนเองเพียงลำพัง เช่น ต้องพึ่งพาพ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน จนถึงคนรับใช้ จึงพูดได้อีกอย่างหนึ่งว่ามนุษย์จะต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเสมอ ความสัมพันธ์กันของมนุษย์ ย่อมมีหลักการที่มีลักษณะเป็นแบบสองทาง ถ้าเป็นความสัมพันธ์ทางเดียวแล้วโลกของเราจะเป็นตามสภาพที่เป็นอยู่ไม่ได้เลย สิ่งที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ เรียกกันว่า คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นที่จะทำให้สังคมทุกภาคส่วน สามารถจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคสาม กำหนดให้ "รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว" พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดไว้ใน

มาตรา ๒๐ สถานสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีประมวลจริยธรรมของนายกสภาสถาบันอุดมศึกษากรรมการสถานบันอุดมศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรของสถานบันอุดมศึกษา และผู้เรียน โดยมีกลไกในการส่งเสริม ตรวจสอบ และบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542ก: 5, 14)

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 ได้กำหนดสาระสำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายบริหาร

มาตรา 5 มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

- 1) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่
- 3) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
- 4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ
- 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 6) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ
- 7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินใจความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการทำความดีและละเว้นความชั่ว

มาตรา 22 บรรดาประมวลจริยธรรม กฎ ระเบียบ หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการกำหนดประมวลจริยธรรม หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับจริยธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

1.1 ความสำคัญต่อสังคม สังคมเป็นแหล่งรวมกันของผู้คนที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 1. ความแตกต่างทางความคิดเป็นความแตกต่างที่สำคัญ เพราะความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ ถ้าคิดอย่างไรการกระทำก็มักจะเป็นอย่างนั้นเสมอ เมื่อความคิดของคนในสังคมแตกต่างกันก็จะเกิดการกระทำที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายตามไปด้วย

ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งต่าง ๆ ตามมา ดังนั้นสังคมต้องอาศัยคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมความคิดและการปฏิบัติของผู้คนไม่ให้ไปคิดและกระทำอันเป็นการละเมิดผู้อื่น แต่ละคนต่างยึดถือในหลักศีลธรรมและคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ และยึดหลักกัลยาณธรรมข้อที่เป็นจริยธรรมพื้นฐานแล้วสังคมก็จะอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง คุณธรรมธรรมกับจริยธรรมและศีลธรรมและกัลยาณธรรมสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ศีลธรรม	กัลยาณธรรม
ไม่ฆ่าสัตว์	เมตตากรุณา
ไม่ลักทรัพย์	สัมมาอาชีวะ
ไม่ประพฤติดิฉินในกาม	สำรวมในกาม
ไม่พูดปด	สัจจะ
ไม่ดื่มน้ำเมา	สติสัมปชัญญะ

ถ้าในสังคมมีสมาชิกที่เต็มไปด้วย ศีลธรรม 5 กัลยาณธรรม 5 ดังข้างต้นแล้วก็จะยังประโยชน์สุขมาให้แก่สังคมนั้น ๆ ตลอดไป

2. ความสำคัญต่อหน่วยงาน

ถ้าหน่วยงานใดมีสมาชิกที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมแล้วหน่วยงานนั้นก็จะป็นหน่วยงานที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพราะคุณธรรมที่ดีในตัวแต่ละคนนั้น จะเป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นผู้มีคุณภาพพร้อมที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนจริยธรรมนั้นเป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นผู้ที่สามารถในการปฏิบัติที่ดีที่ถูกต้อง ทำให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า หน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีคุณธรรม จริยธรรมก็คือ มีปัจจัยตัวบ่อนด้านบุคลากรที่ดี และเมื่อเข้าสู่กระบวนการก็จะได้ผู้ที่ควบคุมกระบวนการที่ดี และได้ผลงานออกมาที่ดีที่สุดในที่สุด

3. ความสำคัญต่อการบริหาร

การบริหารประกอบด้วย วัตถุประสงค์ขององค์การ กิจกรรมที่จะดำเนินการ และทรัพยากรในการบริหาร ทรัพยากรบริหารนั้นประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ ซึ่งคนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด ถ้าหากคนมีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว การบริหารงานก็จะดำเนินไปได้และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้าหากคนไม่มีคุณธรรมจริยธรรมก็ยากที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

4. ความสำคัญต่อผู้บริหาร

คุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณสมบัติที่ดีของทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำ หรือผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าตำแหน่งอื่นๆ เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการดำเนินงานขับเคลื่อนไปข้างหน้าตามวัตถุประสงค์ ซึ่งคุณธรรมจริยธรรม มีความสำคัญต่อผู้บริหาร ดังนี้

5. ความสำคัญต่อการสร้างภาวะผู้นำ

ผู้นำ คือ ผู้ที่แสวงหาความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ส่วนผู้บริหาร คือ ผู้ดำเนินงานตามการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผล ทั้งผู้นำและผู้บริหารจึงเป็นเสมือนหัวก้อยของเหรียญ แต่การที่จะได้รับการยอมรับเพื่อที่จะก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำจะต้องอาศัยคุณธรรมจริยธรรม กล่าวคือ มีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เป็นต้น คุณธรรมจริยธรรมเป็นลักษณะของความคิดดี ถ้าผู้บริหารมีความดีมีคุณธรรมจริยธรรม ก็จะได้รับการยอมรับนับถือ เท่ากับเป็นการสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้น

6. ความสำคัญต่อการจูงใจ

การบริหารงานนอกจากจะวางระบบการบริหารงานที่ดีแล้ว ยังต้องพยายามสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการสร้างแรงจูงใจมีทั้งทางบวกและทางลบ เช่น การให้รางวัล หรือการลงโทษ เป็นต้น แต่ในความเป็นจริงในการสร้างแรงจูงใจที่ดีที่สุดคือการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่าได้ปฏิบัติหน้าที่กับผู้บังคับบัญชาที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ดังนั้น ถ้าผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี

7. ความสำคัญต่อการสร้างผลงาน

การดำเนินงานโครงการหรืองานประจำใด ๆ ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความไม่คุ้มค่าในการใช้งบประมาณ เป็นสิ่งที่เห็นได้ว่า ขาดคุณธรรม จริยธรรม มีการทุจริตคอร์รัปชันแฝงอยู่ในกระบวนการดำเนินงาน ถ้าการบริหารไม่ว่าระดับใดหรือฝ่ายใดก็ตามยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ไม่โลภ ไม่อยากได้ ในสิ่งที่ไม่ควรได้ เมื่อมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตแล้ว การใช้งบประมาณก็จะทำได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ผลงานต้องเกิดขึ้นและคุ้มค่ามากที่สุด

จากที่ได้ทำการศึกษาหาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า คำว่า คุณธรรม จริยธรรม สองคำนี้เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันในด้านของคุณงามความดี กล่าวคือ จริยธรรมคือความประพฤติถูกต้องดีงาม ทั้งกายและวาจา คุณธรรมและจริยธรรมถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกคน

ควรมี เพราะคุณธรรมและจริยธรรมเป็นคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์ทั่วไป มนุษย์มีคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีทั้งดี และไม่ดี ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์แต่ละคนอาจมีติดตัวมาแต่เกิด หรือมาพัฒนาได้ในภายหลังจากสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และกรอบประเพณี สังคม ไม่ปล่อยตัวเองเป็นทาสของอารมณ์ กิเลสตัณหา สร้างจิตสำนึกให้มั่นคงและหนักแน่นได้แล้วก็จะเป็นบันไดก้าวไปสู่ความสมบูรณ์ของมนุษย์ต่อไป ดังนั้นผู้บริหารในสถานศึกษาที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมควรต้องศึกษาข้อคิด คติธรรมและหลักคำสอนทางศาสนา เพื่อทำความเข้าใจกับหลักธรรมนั้น ๆ เป็นเบื้องต้น แล้วนำไปคิดวิเคราะห์พิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับภารกิจของผู้บริหาร เป็นผู้บริหารที่มีทั้งคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม และมีคุณสมบัติต่อองค์กรและสังคมอย่างแท้จริง

4. การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ยุตโต) (2546: 99-122) กล่าวว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของครูอาจารย์ และผู้บริหาร คือสาระของการสร้างชุมชนแห่งการศึกษา

ผู้บริหารและครูอาจารย์นั้น อยู่ในฐานะเป็นผู้นำที่เอื้อการศึกษาแก่ศิษย์และผู้อื่นในชุมชน จึงเป็นแกนกลางของการสร้างชุมชนแห่งการศึกษา หรือชุมชนวิชาการซึ่งเป็นชุมชนแห่งกัลยาณมิตร ดังนั้นผู้บริหารและครูอาจารย์ จึงควรมีคุณสมบัติแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ เมื่อผู้บริหารและครูอาจารย์มีเมตตา กรุณา และมุทิตา ที่พูดไปแล้ว โดยแสดงออกมาอย่างถูกต้องในความสัมพันธ์ภายในชุมชนก็จะมีคุณสมบัติของกัลยาณมิตรข้อแรกคือ

1. ปิโย แปลว่า น่ารักหรือผู้เป็นที่รัก หมายถึง เป็นผู้รู้จักเอาใจใส่ในตัวบุคคล และสุขทุกข์ของเขา เข้าถึงจิตใจ ให้ความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนใจให้ผู้ร่วมงานหรือนักเรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม

อย่างไรก็ตาม ปิโย เท่านั้น ไม่พอ ปิโย นั้นได้มาจากเมตตา กรุณา มุทิตา จึงต้องมีอุเบกขามาควบคุมให้อยู่ในขอบเขตที่สมดุล คือพอดี ไม่ให้เกินขอบเขตไปจนกลายเป็นเสียธรรม คือปฏิบัติต่อคน หรือช่วยเหลือคน จะต้องไม่ให้เสียความเป็นธรรม ไม่ให้เป็นการทำลายหลักการ ไม่ให้เป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์กติกาที่ชอบธรรม ไม่ให้เสียความรับผิดชอบ ไม่ละเลยหรือว่ามองข้ามความถูกต้องสมควรตามเหตุผล นี่คือความที่ผู้นำจะต้องมีความสัมพันธ์อย่างถูกต้องทั้งกับคนและกับงาน ทั้งกับคนและกับธรรม หรือทั้งกับคนและหลักการ คือต้องเอาทั้งคนและทั้งงานหรือเอาทั้งคนและหลักการ

ถ้าเอาคนอย่างเดียวกันก็จะเอียงสุดไปข้างหนึ่ง และจะเกิดปัญหาหรือเกิดความเสียหาย เช่น เมตตา กรุณา มุทิตา จนไม่มีขอบเขต แม้จะปิโย คือเป็นที่รัก แต่ก็เสียหลักการ และทำให้เสียความเป็นธรรม นอกจากนั้น เมื่อพยายามทำตัวให้เป็นที่รักโดยไม่เป็นตัวเอง เกินไปอย่างไม่มีขอบเขต ก็อาจจะเลยเถิดไปกลายเป็นเพื่อนเล่น หรือกลายเป็นที่ล้อเล่น จนกระทั่งคำพูดไม่มีความหมาย ไม่มีน้ำหนัก พูดอะไรเขาก็ไม่ฟัง อย่างนี้ก็หมดความหมาย พร้อมกันนั้นก็อาจจะกลายเป็นว่า แทนที่ตัวเองจะไปนำเขา กลับถูกเขาชักพาออกนอกกลุ่มออกไปเลยหมดความเป็นผู้นำ

เพราะฉะนั้น ปิโย “เป็นที่รัก” ซึ่งเกิดจากคุณสมบัติในข้อเมตตา กรุณา มุทิตา ที่เอาคนจึงต้องมีขอบเขต โดยมีความสมดุลกับอุเบกขา ที่เอาธรรม เอาหลักการ เอาเหตุผล และเอางาน ที่นี้ถ้าเอาตัวงาน เอาหลักการ หรือเอาธรรม ก็จะได้ลักษณะที่เป็นคุณสมบัติของกัลยาณมิตรข้อต่อไปคือ

2. ครู แปลว่า น่าเคารพ หมายถึง เป็นบุคคลที่มีหลักหนักแน่น ถือหลักการ เป็นสำคัญและเป็นผู้มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกรับรู้ปลอดภัย เป็นที่พึ่งได้

ในทำนองเดียวกัน ถ้าเอาหลักการอย่างเดียว แม้จะน่าเคารพก็แห้งแล้งบางที่ไม่มีใครกล้าเข้าหน้าเลย อย่างนี้ก็ห่างเหิน เสียผลเหมือนกัน ครู ก็จะเอียงข้างไป เพราะฉะนั้น จึงต้องพอดี ถ้าได้พรหมวิหารทั้งข้อ 1-2-3 แล้วมาสมดุลกับข้อ 4 ก็จะได้ทั้ง ปิโย เป็นที่รักหรือน่ารักด้วย และครูเป็นที่เคารพด้วย หมายความว่า ได้ทั้งคนได้ทั้งงาน ได้ทั้งคน ได้ทั้งหลักการ และได้ทั้งคนได้ทั้งธรรม อันนี้เป็นหลักการที่สำคัญแห่งดุลยภาพเป็นอันว่า คนที่น่าเคารพเป็นครูนั้น จึงต้องยึดถือหลักการเป็นใหญ่ เอางานเป็นสำคัญ เอาธรรมนำหน้า เมื่อใจใสดูแลคนให้ดี ก็เป็นปิโยด้วย ก็ดุลยภาพดังที่ว่ามานี้

คุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งของผู้ที่เป็น “ครู” ซึ่งถือธรรมหรือหลักการเป็นใหญ่ ก็คือเป็นผู้ที่เที่ยงตรง ไม่มีอคติ ไม่มีความลำเอียง ซึ่งเป็นแกนกลางในการรักษาดุลยภาพและความสามัคคี พร้อมทั้งความมั่นคงของหมู่ชน ที่ไปด้วยกัน เพราะถ้าเสียความเป็นธรรมแล้ว แม้จะมีความรักใคร่กันอยู่ หรือแม้แต่จะเอาอกเอาใจกัน ก็จะทำให้เกิดความกินแหนงแคลงใจกัน สูญเสียเอกภาพ แต่เมื่อรักษารธรรมไว้ได้ ก็ไม่มีอคติ และไม่เสียสามัคคี อคติ คือ ความลำเอียง หรือการเขวออกไปนอกทางที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ มี 4 ประการด้วยกัน คือ

1) ลำเอียงเพราะชอบ	เรียกว่า ฉันทาคติ
2) ลำเอียงเพราะชัง	เรียกว่า โทษาคติ

3) ลำเอียงเพราะฉลาด	เรียกว่า ภัยาคติ
4) ลำเอียงเพราะเขลา	เรียกว่า โมหาคติ

3. ภาวนีโย แปลว่า น่ายกย่อง หรือน่าเจริญใจ หมายถึง เป็นต้นแบบอย่างได้ เป็นบุคคลที่น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณ คือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ผู้ที่ร่วมอยู่ร่วมไป คือ คนทั้งหลายในชุมชนนั้นมีความ ระลึกนึกถึงและเอ่ยนามด้วยซาบซึ้งภูมิใจ ในตัวผู้บริหารและครูอาจารย์ ว่าเป็นผู้ที่มีการศึกษา จริง ได้พัฒนาตนแล้วเป็นผู้มีสติปัญญา มีความสามารถ รู้จริง เก่งจริง และมีคุณธรรม ความดีงาม อย่างแท้จริง น่าเอาเป็นแบบอย่าง คุณสมบัติข้อนี้ อาจแยกได้อย่างน้อย 2 ด้าน ซึ่งต้องนำไป ขยายความต่อไป คือ

- 1) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ
- 2) ด้านปฏิบัติ หรือ ด้านการดำเนินชีวิต

4. วัตตะ แปลว่า รู้จักพูด หมายถึง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้ว่าในสถานการณ์ใดและกับ ใคร ควรพูดอะไร อย่างไร เป็นต้น พูดง่าย ๆ ว่าพูดเป็น สอนเป็น เป็นนักสื่อสารที่ดี และเอาใจ ใส่สื่อสารกับผู้ร่วมไปด้วยอยู่เสมอ เพื่อให้รู้เข้าใจกัน และรู้เข้าใจในสิ่งที่ทำ เป็นต้น

ที่จริง รู้จักพูดนั้น บางทียิ่งกว่าสื่อสารเก่งอีก คนที่รู้จักพูดนั้น จะพูดให้เขา เข้าใจก็ได้ พูดให้เขาเห็นใจก็ได้ พูดให้เขาเชื่อก็ได้ พูดให้เขาเห็นด้วยหรือคล้อยตามก็ได้ พูดให้เขาร่วมมือด้วยก็ได้ พูดให้เขาร่วมกำลังกันได้ แต่ที่ท่านมุ่งหมายก็คือ พูดให้เขาเข้าใจ พูดให้เขาได้ประโยชน์ และพูดให้เขาช่วยกันสร้างสรรค์ประโยชน์ ต่างจากจิตวิทยาทุนิยมที่ เน้นในแง่การพูดให้ตนเองได้ผลประโยชน์ หรือพูดหาผลประโยชน์ให้แก่ตน พระพุทธเจ้าทรง แสดงลักษณะของนักสื่อสารหรือนักสั่งสอนที่ดีไว้ 7 อย่าง คือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ยุตโต) (2546: 99-122)

- 1) พูดแจ่มแจ้ง คือ ต้องชี้แจงอธิบายให้เข้าใจได้ชัดเจน มองเห็นผลแจ่มแจ้ง หมดความสงสัย เหมือนจูงมือไปเห็นกับตา (สันตัสสนา)
- 2) พูดจริงใจ คือ พูดให้เห็นคุณค่าและความสำคัญจนเกิดความซาบซึ้งและ ยอมรับ อยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ (สัมทพนา)
- 3) พูดเร้าใจ คือ ปลุกใจให้คึกคัก เกิดความแข็งขันมั่นใจและมีความ กระตือรือร้นที่จะทำให้สำเร็จ (สมุจเตชนา)
- 4) พูดให้ร่าเริง คือ ทำให้เกิดบรรยากาศแห่งเมตตา ไมตรี ความหวังดี และความรู้สึกที่สดชื่นร่าเริง เบิกบานผ่องใส (สัมปหังสนา)

5) วรณักรโม แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำ (ของคนอื่น) หมายถึง เป็นผู้ถึงพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื้อ ไม่ฉุนเฉียว ไม่ใช่ว่าเขาแต่พูดให้แก่เขาอย่างเดียว โดยไม่ยอมรับฟังใคร ต้องยอมรับฟังเพราะการรู้จักรับฟังเป็นส่วนหนึ่งของการที่จะสื่อสารให้ได้ผล แม้ว่าเขาพูดมาไม่ถูกใจอะไรก็ทนได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้การงานและประโยชน์ที่จะทำนั้นสำเร็จนั่นเอง

6) คัมภีร์ธจะ กะถัง กะตา แปลว่า รู้จักแกล้งเรื่องราวต่าง ๆ ที่ลึกซึ้ง หมายถึง สามารถแกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้สามารถเข้าใจได้โดยง่าย และให้เรียนรู้ช่วยให้ผู้ร่วมงานหรือบุคคลทั่วไปมีความกระจ่ายแจ้งเรื่องที่ลึกที่ยากก็ทำให้ตื่นให้เข้าใจ และพาเขาเข้าถึงเรื่องที่ยากและลึกลงไป ๆ อย่างได้ผล

7) โน จัฏฐาเน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในอฐานะ (ทางเสื่อมเสีย) หมายถึง ไม่แนะนำบุคคลอื่นในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงเขาไปในทางเสื่อมเสียที่ไม่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย

สรุปได้ว่า หลักกัลยาณมิตรธรรมทั้ง 7 ประการนี้ จัดได้ว่าเป็นคุณสมบัติที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีในการสร้างสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน บุคลากรภายในองค์กร เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปได้อย่างสะดวก พร้อมกันนั้นต้องนำมาประกอบและประสานเข้ากับพรหมวิหาร 4 กล่าวคือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นธรรมที่ผู้บริหารจะต้องมีอยู่แล้ว โดยจะทำให้ผู้บริหารและครูอาจารย์ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมอย่างแท้จริงได้

5. บทสรุป

คุณธรรม และจริยธรรม หมายถึง คุณงามความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยได้ยึดถือจนเป็นความเคยชิน อันเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่งดงาม เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องของตนเอง

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ ผู้บริหารเป็นหัวใจสำคัญของหน่วยงาน เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะความชำนาญงานมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฯลฯ แต่ที่เหนือสิ่งอื่นใดคือ ต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ และมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าตำแหน่งอื่น ๆ เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการดำเนินงานขับเคลื่อน ไปข้างหน้าตามวัตถุประสงค์ ต้องมีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม คุณธรรมจริยธรรมเป็นลักษณะของความคิดดี ถ้าผู้บริหารมีความดีมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะได้รับการยอมรับนับถือ เท่ากับเป็นการสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้น การบริหารงานนอกจากจะวางระบบการบริหารงานที่ดีแล้ว

ยังต้องพยายามสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการสร้างแรงจูงใจมีทั้งทางบวกและทางลบ เช่น การให้รางวัล หรือการลงโทษ เป็นต้น แต่ในความเป็นจริงในการสร้างแรงจูงใจที่ดีที่สุดคือการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่าได้ปฏิบัติหน้าที่กับผู้บังคับบัญชาที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ถ้าผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม และมีกลยาณมิตร ก็จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี ถ้าการบริหารไม่ว่าระดับใดหรือฝ่ายใดก็ตามยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ไม่โลภ ไม่อยากได้ ในสิ่งที่ไม่ควรได้ เมื่อมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ผลงานต้องเกิดขึ้น และคุ้มค่ามากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล. (2562). การถอดบทเรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2561). การพัฒนากลไกขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครู สมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- วริยา ชินวรรณโณ และกรณิศุภมาส เอ่งฉ้วน. (2558). จริยธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พุทธศักราช 2562. (2562, 16 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก.
- พูนสุข อุดม. (2557). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะของครู ในภาคใต้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพด้านกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้. วารสารวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2(3), 40-52.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2545). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สือตะวันจำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: การศาสนา.

- จรวยพร ธรณินทร์. (2557). ความหมายและหลักการของคุณธรรมศีลธรรมจริยธรรม
จรรยาบรรณและธรรมาภิบาล. <http://www.charuaypontorranin.com/index>
(สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2564).
- บุญเลิศ จุลเกียรติ (2557). คุณธรรมจริยธรรมกับการปฏิบัติงาน .
<http://www.gotoknow.org> posts (สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2564).
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูรธมมจิตโต). (2542). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ: ที พี
เอ็ม เพรส.
- กิริติ บุญเจือ. (2551). คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พรวิทย์ พชรินทร์ตะนกุล. (15 มีนาคม 2562). ความบังเอิญที่ลงตัว. นิตยสารผู้จัดการ, หน้า 5.
- วรากรณ์ สามโกเศศ. (25 มิถุนายน 2559). Social Enterprise คือ นวัตกรรมแห่งการให้.
มติชนรายวัน, หน้า 6.